

8.3 FÖNSTERBÄNKAR OCH MINDRE SKIVOR

8.3.1 Val av format

Fönsterbänkar finns i viss utsträckning i standardformat men stora möjligheter finns också till fritt val. För övriga mindre bänkar är formatet helt fritt efter kundens önskemål.

Tjocklek: Den vanligaste tjockleken hos fönsterbänkar är 20 mm, men även 25 och 30 mm förekommer. Standard SS 83 34 11 gäller. Enligt Hus AMA 98 ska en fönsterbänk bära en punktlast av 900 N, dvs. en fullvuxen person. Konsolburna bänkar ska därför ha en böjdraghållfasthet av min 15 MPa (Avser hela bänkens böjdraghållfasthet. Testvärdet på en provkropp bör ligga högre). Se tabell 8.12. Observera att även konsoler och dess infästningar måste dimensioneras för denna belastning. För bänkar och skivor som har fullt understöd gäller inte dessa begränsningar.

Vanlig tjocklek för andra mindre skivor är 20 mm eller 30 mm. Mycket små plattor kan undantagsvis tillverkas tunnare, dock ej under 10 mm.

Dimensioneringstabell för konsolburna fönsterbänkar med böjdraghållfasthet av 15 MPa

Bredd	Tjocklek	Maximalt konsolavstånd	Maximalt överhäng
120	20	300	100
	25	500	100
150	20	400	100
	25	600	150
200	20	500	150
	25	800	200

Tabell 8.12

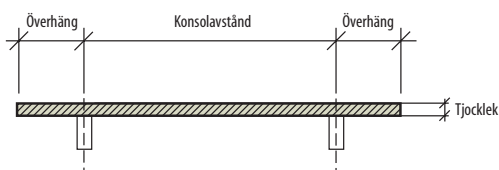

Fig 8.13 Konsolavstånd, överhäng och stentjocklek.

Ytmått: Fönsterbänkar i marmor och kalksten med bredd 150 eller 200 mm lagerhålls i viss utsträckning, med längder från 1 m till 2 m i 10 cm intervall. Övriga mått gäller enligt kundens önskemål.

Utförning, delning: Fönsterbänkar och mindre skivor av natursten kan utformas helt enligt kundens önskemål. Skivan delas av samma skäl som anges för bänkskivor i avsnitt 8.2.1. I vissa fall begränsar stensorten så att längder över 2 m delas. Kontrollera med tillverkaren. Delningen ska vara

symmetrisk, om inte annat anges. Läggs delarna på konsol ska fogen vara 3 mm. Delarna ska ha samma textur och tjocklek $\pm 1,5$ mm.

För toleranser se, tabell 8.4.

8.3.2 Kanter

Fönsterbänkens bakkant dövas (fas $< 0,5$ mm). Synliga kantsidor ska vara raka och jämntjocka och ges samma bearbetning som ovanytan. Synliga kanter rundas med 3 mm radie eller fasas. Hörnkanter rundas med ca 5 mm radie, eller enligt anvisning från beställaren.

Det finns möjlighet till olika kantprofiler. Ange önskad profil vid beställningen och diskutera ev. valet med leverantören.

Övriga skivor kan formas enligt beställarens önskemål. I stort sett alla former är möjliga, med hänsyn till varje stensorts naturliga begränsningar. Sidor som fogas samman utförs normalt sågade med dövad kant ($< 0,5$ mm).

8.3.3 Urtag

I fönsterbänkar och mindre skivor kan man göra urtag i form av hak eller slitsar ovanför radiatorer, kranhål etc. En viss minimibredd måste finnas kvar där urtaget görs. Bredden varierar beroende på stensort, skivans tjocklek och övriga dimensioner samt belastning. Rådgor med leverantören.

8.3.4 Projekterings- och monteringsanvisningar

Montering på betong: Infällda bänkar läggs i cementbruk C 100/300, med brukstjocklek 20-30 mm. Underlaget rengörs och fuktas om så krävs. Är underlaget plant och stenen jämntjock kan den i vissa fall monteras i fästmassa, deformationsklass 3. Bänken får inte belastas av karm e.dyl. och den får inte monteras inspänd mellan väggar, dvs. bänkens kortsidor får inte muras in utan endast döljas av puts eller list.

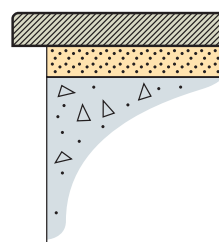

Fig 8.14 Montering av fönsterbänk i bruk. Typkonstruktion Fb1.

Några stensorter kan slå sig vid ensidig anfuktning, t.ex. vissa kalkstenssorter. Lagg därför bruksbanor vinkelrätt mot bänkens längdriktning eller fuktisolera bänkens undersida.

Fig 8.15 Fönsterbänk av marmor.

Fogar mot vägg och mellan delade fönsterbänkar, s.k. fogbänkar, ska vara 3-5 mm. Mot vägg läggs en 5 mm bred rörelsefog med fogmassa in.

För montering av fönsterbänk i fästmassa krävs att underlaget är vågrätt och har en planhet ± 2 mm på 2 meters mätsträcka. Måttet mellan underlag och fönsterbänkens ovansida ska motsvara skivans och massans gemensamma tjocklek.

Montering på underlag av trä, gipsskiva eller dylikt. Infällda bänkar monteras mot underlaget med monterings-/sättlim. Använd sten med tjocklektolerans $\pm 1,5$ mm. Bänken får inte belastas av karm e.dyl. och den får inte monteras inspänd mellan väggar och fönsterkarm, dvs. bänkens kortsidor får inte muras in utan endast döljas av puts eller list.

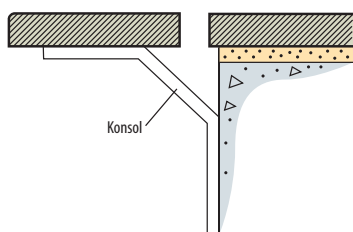

Fig 8.16 Vid risk för kallras monteras fönsterbänkarna med luftspalt.

Montering på konsoler: Konsolburna bänkar ska ha upplag på samtliga konsoler och ska fästas vid dessa med monterings-/sättlim.

Finns det risk för kallras eller kondens ska bänken monteras med en luftspalt på minst 20 mm mellan bakkant och vägg. Denna konstruktion används även vid djupa fönsterbänkar. Avstånd mellan konsoler, se tabell 8.12. Kontrollera att även konsolerna och deras infästning tål belastningen 900 N. Vid fogbänkar kan dessa antingen monteras med ca 10 mm fog och kanterna avrundade eller monteras med 3 mm fog och dödade fogkanter. Val av fogutformning anges av beställaren. Fogen lämnas öppen. Fogkanterna sågas normalt med dövad kant (0,5 mm).

Arbetsritningar ska ange stensort, ytbearbetning, synliga kanter och dimensioner samt om bänken är konsolburen eller infälld. Ange också om kantsidan ska ha annat än rak profil.

Ska bänk eller skiva delas görs detta symmetriskt, om inte annat anges. Lämna mall vid komplicerade former.

8.4 ERFARENHETER

Stenytan

Stenskivor i inredningar ligger ofta horisontellt. Om de då träffas av släpljus från t.ex. ett fönster, framträder små matta partier och mikropor som naturligt finns i stenen, främst hos grovkorniga graniter. Detta är naturliga mineral i stenen och inget fel. De påverkar inte heller stenens funktion. Stenprover och referensytor bör bedömas i samma ljus som stenen kommer att placeras i vid montering.

Kulör och mönster

Beställare vill ibland ha en stensort med varierande kulör eller livligt mönster i sin inredning. Ett litet stenprov kan inte ge en tillräcklig bild av hur mönstret ser ut på en stor skiva. Beställaren bör för säkerhets skull besiktiga stenskivan innan den formas, för att se kulör och mönster i sin helhet.

Eftersom stenmaterialet varierar mellan olika leverantörer även om stensorten är densamma, är det viktigt att stenprovet kommer från den stenleverantör som ska leverera stenskivan.

Terminologi

Ofta är stenen en del av den totala inredningen och beställs av företag i andra branscher. Då kan det ibland uppstå missförstånd i begreppen, eftersom terminologin inte alltid överensstämmer mellan exempelvis snickeribranschen och stenbranschen. Terminologin för sten anges i Natursten, Terminologi & Toleranser.

Mått och ritningsunderlag

Inredningar ska ofta anpassas till andra inredningsdetaljer, väggar etc. Ibland upptäcker man att angivna mått inte stämmer med verkligheten, t.ex. att husets väggar inte är i vinkel. Ett rekommenderat sätt för att få rätt mått är att beställaren gör mallar.

Hantering – montering

Inredningar, exempelvis bänkskivor, är ofta långa i förhållande till tjocklek och bredd och har dessutom urtag där kvarvarande godsbredd är liten. Knäckrisken är mycket stor. Materialet bör hanteras med stor försiktighet i samband med transport, tillfällig lagring och montering. Sådan försiktighet iaktas inte alltid, men kan påpekas i samband med leverans.